

האויב-סדר התדרוש

מה לכל הרוחות, קורה בלבנון? האזרח הישראלי יודע כי לבנון היא ארץ משובעת. הוא זוכר כי השיגעון הזה עלה לו ביוקר.

עברו עשרים הימים היפים והתמימים, כאשר אריאל שרון הסתכל במפה והחליט לפתור את הבעיה הלבנונית אחת ולתמיד, לשים קץ לברדק ולכונן שם סדר חדש. ישראל נכנסה ללבנון, והגבירה שם את האנרכיה. אריאל שרון כונן איסור חדש. **אולם גם לשיגעון יש גבול — ועכשיו נראה כי גבול זה נסרץ. השיגעון נראה משובע יותר מתמיד.**

למשל:

● ישראל מקיימת מעין מצור ימי חלקי על נמל ג'זינה — הנמל של אותה מינימדינה נוצרית שהיתה עוד אתמול בעלת-כרייה העיקרית של ישראל.

● הידידים הטובים האלה, שלמענם נכנסה ישראל ללבנון, הם עכשיו הידידים של אש"ף, ועוזרים לו להתבסס מחדש ליד גבול ישראל.

● נראה כי צבא-דרוס-לבנון, הכוח החולש על דרוס-לבנון למענו, הולך ומתפורר, וכי צה"ל יצטרך לחזור לשם.

● הכוחות הפלסטיניים, שגורשו מלבנון על-ידי ישראל במאמץ כה רב, נמצאים שם שוב, ואף מנהלים בהצלחה רבה קרבות עזים.

● ישראל לוחמת ב"מחבלים" — כשמילה זו נעשית יותר ויותר מעורפלת, ואין עוד כל אפשרות לדעת למי היא מכוונת, המחבלים" הם עכשיו גם שיעים, אנשי חזבאללה, ולפעמים גם אנשי אמל, בעלי-הברית הכמוסים של ישראל.

אז מה קורה שם, לעזאזל?

● אורז וכרטיס ידוק

השיגעון נשאר, ויש בו שיטה והגיון. רק הנתונים השתנו פה ושם — כעיקר באשמת ישראל עצמה. התוצאה העיקרית של הפלישה הישראלית ללבנון כלת-יצפיה ובלתי-מכוונת — עליית הפיתאומית של השיעים. עדה זו, הגדולה בלבנון, היתה תמיד שפלת-רוח ומרוכאת, ובעיקבות הפלישה של צה"ל הייתה ראש ותבעה את מקומה.

אילו הוכנה הפלישה כראוי מבחינה מודיעינית ומרעית, היה צה"ל יודע שהכוח השיעי בלבנון נמצא בסימן עליה. בכל הכפרים השיעים, שצה"ל עבר בדרום-לבנון, בדרכו לביירות, היו תלויות על הקירות, בתוך הבתים ומחוץ להם תמונותיו של מוסא סאדר, כהן-הדת השיעי שהקים את התנועה השיעית החדשה. איש אגדתו זה נעלם באורח מסתורי בלוב — והריעה השולטת היא שרצח על-ידי מועמר קדאפי, כמחווה של ידידות כלפי הפלסטינים.

המאבק בין הפלסטינים והשיעים כבר היה אז בעיצומו. אש"ף שלט בשטח, כשהוא מתבסס על מחנות הפליטים הגדולים שבדרום-ביירות, ליד צידון וליד צור. האוכלוסיה השיעית של איזור זה התנגדה לשלטון זה, למרות שבאופן רישמי היתה קיימת ברית בין השיעים, הסונים, הדרוזים והפלסטינים, נגד הנוצרים.

כאשר התקבלו בוחות צה"ל בכפרים אלה במטר של אורז, היתה זאת מחווה כנה.

סברו כי צה"ל יבוא, יסלק את הפלסטינים משיטחם ויחזור הביתה, רק כאשר נמשך הכיבוש, הם פנו גם נגד צה"ל. אחרי היעלמו של מוסא סאדר עברה

ההנהגה לידי נביה כרי, עורך-ידיו שהיה תושב ארצות-הברית (והמנפנף עד היום ב"גריין קארד" שבדין, כשהוא מאיים מדי פעם לחזור לארצות-הברית). במשך זמן-מה התפעלו ממנו הכל, אך כאחרונה החלו מתאכזבים ממנו.

הוא פשוט לא חומר שממנו קורצו מנהיגים, אומרים מומחים ישראליים. "אין לו כריזמה, אין לו סמכות."

לא רק כרי הוא כסימן של ירידה, אלא גם תנועתו, תנועת-אמל ("התקווה", וגם ראשיהתיבות של "ההתנגדות הלבנונית").

המאורעות האחרונים בשטח חיזקו ספקנות זו.

אחרי אירועי צברה ושאי-תילא נגזו החלום של ראשי מערכת-הביטחון, מנחם בגין ואריאל שרון, על השותפות הישראלית-נוצרית הגדולה. מסע-הצלב הישראלי שקט בבוץ הלבנוני. אז הרים את ראשו חלום חדש: שותפות ישראלית-שיעית. גם חלום זה נמוג עתה לאיטו.

● מילחמת "אין ברייה"

המאורעות בשטח לא היטיבו עם החלומות, ובעיקר: השיעים נכשלים בניסיונם להשיג את מטרת-המינימום שלהם — הקמת מינימדינה שיעית.

כאשר התפרקה המדינה הלבנונית, קמו כמה מינימדינות, מובלעות ואיזורים-שליטה. במפה טובה נראית המציאות כמו פאזל מטורף. אך כך נראתה גם מפת איטליה בימי הרני-סאנס, או מפת גרמניה בימי מילחמת שלושים-השנה.

יש מינימדינה נוצרית במרכז לבנון, ונמלה ג'זינה. איזור זה, "קד" מלא-נוצרים, והוא קשור בכמה מובלעות נוצריות אחרות בצפון וברום.

מדרום לאיזור הנוצרי הצליחו הדרוזים להקים מינימדינה משלהם, הנשענת על הריהושף. הם גירשו מתוכה את הנוצרים, ורק פה ושם נותרו מובלעות נוצריות.

שתי מינימדינות אלה הן מדינות במעט לכל דבר, יש להן מימשל עצמאי וכוח צבאי עצמאי.

בערי החוף יש כמה מובלעות סוניות. הסונים חלשים מאוד, ואין להם מיליציה מאוחדת כמו לשאר העדות. הם נשתלו בשעתו בערי-החוף על-ידי התורכים, שהיו גם הם סונים, ושלא סמכו על שאר העדות, שהיו להן בעלי-חסות זרים. (צרפת למארונים, רוסיה

בחלק המוסלמי של ביירות. כמה מחנות היקמו ליד טריפולי הסונית בצפון, וגם באיזור הנוצרי של ביירות. הנוצרים ניצלו את מילחמת-האזרחים, מ-1975 והלאה, כדי לחסל את המחנות הפלסטיניים שבאיזורם, באמצעות מעשי-שיחיה נוסח תל-אל-

נמלי-הגישה. כפי שהודיע צה"ל עצמו, הוא עצר אוניות כלכיים, לכד מפקדים בכירים של אש"ף בספינות שהיו בדרכן מקפריסין ללבנון, עצר אוניות קפריסאיות, ועוד.

במילחמה זו אין הברעה, וגם לא תיתכן. אבל אש"ף החזיק

כך זה היה ב'1982: השיעים מקבלים את צה"ל במטחי-אורז. מה השתנה?

מעמד והתחזק, ויש לו עכשיו שוב בסיס טריטוריאלי — מעין מינימדינה בלב האיזור השיעי.

● כל מיני יודים

מילחמה זו מעניינת מכמה בחינות. במיוחד מאלפת הגישה של שאר הגורמים. בין השאר:

● **הנוצרים**, בעלי-הברית של ישראל אתמול, עוזרים עתה בגלוי לאש"ף להביא מפקדים, לוחמים ונשק לריכוזיהם שבקיבת הגבול הישראלי. אילו צה"ל עוצר אוניות שהן בדרכן לישראל, העמל שלא-מכבר שימש הנוצרים.

עליות השיעים מאיימת על ההגמוניה שהיתה לנוצרים בלבנון עד כה. כל תוספת לכוחם של השיעים בזירה ה"כלל-לבנונית מוכרחה לבוא עליהשבון הנוצרים.

על כן יש לנוצרים עניין חיוני במניעת הקמתה של מינימדינה שיעית. כך נוצרה ברית טיבנית בין הנוצרים ואש"ף, האויבים-בנפש אתי מול.

נוספת על כך הרגשתם של הנוצרים. שישיראל הפקירה אותם ובגדה בהם, והרגשה דומה של הנוצרים כלפי סוריה, העוזרת לשיעים.

● **הדרוזים** היו אמורים לעזור לשיעים, וגם השמיעו הכרזות כאלה, אך הם לא עשו דבר כרוח זו. הסיבה: גם להם נוח שלא תקום מינימדינה שיעית, שתאיים על מדינתם הקטנה.

● **הסורים** התכוונו לעזור לשיעים, ואף הושיטו להם עזרה מסויימת, אך הם לא הגישו לשיעים את העזרה

זעתר. או נעזרו בסורים, הטבח של צברה ושאיילא נודע לאותה המטרה, והפעם פעלו בחסות ישראלים. אך השיעים לא הצליחו בכך.

זהו הרקע ל"מילחמת-הכד חנות" הנוכחית. יש ניגוד טו-טאלי בין הפלסטינים והשיעים בשטח — ניגוד שהוא כל-כך גדול עד שגם אויבי יאסר ער-פאת בצד הפלסטיני הצטרפו אל דיגלו, ואויבי אמל בצד השיעי הצטרפו אל דיגלו של נביה כרי.

המטרה השיעית היא, פשוטו כמש"מעו: לחסל את הריכוזים הפלסטיניים, או לפחות לפרוק מהם את הנשק, כך שיהיו מופקדים לשבת ולחסד לשיעים. שאם לא כן, לא תקום מינימדינה שיעית, כרוגמת המדינות של הנוצרים והדרוזים — איזור-שילטון רצוף והרי מוגני של עדה אחת.

על הפלסטינים למנוע זאת בכל מחיר, כי פירוש הדבר הוא שמאות אלפי גברים, נשים וילדים יהיו מופקדים ללא הגנה, לחסדיהם של השיעים, בארץ שבה כל עדה שוחטת את רעותה.

הפלסטינים ניצחו במילחמת-המחנות, שמרו על מוח"נתייהם ואף כבשו מוצבים בעלי ערך אסטרטגי. עליונר תם נובעת מן העובדה הפשוטה שהם לוחמים מילחמת "אין ברייה", בדומה לשוב העברי בארץ במלחמת 1948. הם לוחמים על חי מישפחותיהם, פשוטו כמשמעו.

למאות אלפי הפלסטינים בריכוזים אלה אין לאן ללכת, אין לאן לברוח. מפלה פירושה שחיטה. הכלל הרומי העתיק ("אוי למנוצחים") נכון בלבנון במלוא משמעותו האכזרית.

משום כך הזין אש"ף שמיים וארץ כדי להחזיר את לוחמיו למחנות אלה, והוא ממשיך במאמצים אלה גם עתה, חרף המצור החלקי שהטיל צה"ל על

לאורתודוכסים, בריטניה לדרוזים, (וכו').

אחרי ניצחון הדרוזים על הנוצרים, ביקשו גם השיעים להקים לעצמם מינימדינה. היא היתה אמורה להשתרע, בדרך הטבע, מדרום-ביירות עד לגבול הישראלי, באיזור המיושב בעיקרו על-ידי שיעים.

אך הם נתקלו במיכשול גדול: הפלסטינים.

כאשר ברחו ו/או גורשו הפלסטינים ב'1948 מפלסטין, הם התיישבו בעיקר באיזורי השיעים. אולי זה קרה מפני שאלה הם האיזורים הסמוכים לישראל, ואולי מפני שהשיעים היו החלשים ביותר ולא יכלו להתנגד.

מאו קיימים הריכוזים הפלסטיניים הגדולים בראשיתה ליד צור, בעין-אלי-ח'לווה ובמיזימה ליד צידון, בשאי-תילא, בצברה ובבורג-אל-כראג'ה

הדמוח האגדתית: מוסא סאדר על הקירות, 1982